

Konsernihallinto

pp.9.2024

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo.vm@gov.fi

VN/35660/2023

Oikaisuvaatimus päätökseen kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muuttamisesta

Lahden kaupunki hakee oikaisua VM:n päätökseen 26.6.2024 (VN/35660/2023) kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muuttamisesta vuodelle 2024 siltä osin kuin valtionosuuslaskelmissa on huomioitu Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän alijäämän kattamisvelvollisuus, joka aiheutuu yhtymän tekemästä tilinpäätösvarauksesta liittyen mahdolliseen palkkaharmonisaatoratkaisuun, ja joka vaikuttaa Lahden kaupungin valtionosuuksiin ja verotulomenetysten korvauksiin.

Oikaisuvaatimuksen perusteet

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän (PHHYKY) vuoden 2022 tilinpäätöksen pakollisen varauksen aiheuttama alijäämä tulee poistaa sote-siirtolaskelmista ja VM:n valtionosuuslaskelmista Lahden kaupungin valtionosuutta vähentävänä tekijänä.

Lahden kaupunki on pyytänyt työoikeudellista asiantuntijalausuntoa työoikeuden emeritusprofessori, OTT, VTK Seppo Koskiselta ja oikeudellista asiantuntijalausuntoa hallinto-oikeuden emeritusprofessori, OTT Olli

Mäenpäältä. Lausuntojen mukaan Lahden kaupunki ei ole vastuussa PHHYKY:n vuonna 2023 toteuttaman palkkaharmonisaation aiheuttamista kustannuksista. Kyseiseen palkkaharmonisaatioon perustuvat saatavat ovat kiistatta syntyneet luovutuksen saajan aikana luovutuksen saajan toimesta. Ne ovat siis erääntyneet maksettaviksi luovutuksen saajan aikana. Asiantuntijalausunnot ovat päätöksen liitteinä.

Lahden kaupunki on tehnyt 28.6.2024 valituksen Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle VM:n päätöksestä 26.6.2024 Lahden kaupungin oikaisuvaatimuksen hylkäämisestä. Valituksessa Lahden kaupunki on tuonut esille seuraavat asiat:

”Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta (616/2021, myöhemmin toimeenpanolaki) mukaan PHHYKY:n henkilöstö siirtyi liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023. Liikkeenluovutuksen jälkeen hyvinvointialue on jatkanut PHHYKY:n aloittamaa neuvottelua palkkojen yhdenmukaistamisesta. PHHYKY:n keskeneräisen palkkaharmonisaatoratkaisun osalta Lahden kaupungin näkemys toimeenpanolain, työsopimuslain (55/2001) ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (304/2003) mukaisesti vuoden 2022 tilinpäätöksessä on ollut, että PHHYKY ei ole vastuussa tulevaan palkkaharmonisaatoratkaisuun liittyvistä korvauksista ja siten mahdollista korvausmenoa ei ole voitu pitää todennäköisenä tapahtumana eikä siitä olisi tullut tehdä pakollista varausta tilinpäätökseen.

PHHYKY:n tekemä palkkaharmonisaatiota ennakoiva tilinpäätösvaraus on muuttanut yhtymän tilinpäätöksen 2022 alijäämäiseksi. Toimeenpanolain 33 §:n mukaan kuntayhtymien jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain (410/2015) säännösten mukaisesti

ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueille. Edellä kuvatusti alijäämä on syntynyt kirjanpitolain (1336/1997) perusteella tehdystä palkkaharmonisaatiota koskevasta varauksesta.

Palkkaharmonisaatiokorvaus ei ole syntynyt eikä siitä ole ollut sopimusta 31.12.2022 mennessä, jolloin kuntayhtymä ei liikkeenluovutuksen jälkeen ole vastuussa 1.1.2023 jälkeen sovituista kustannuksista. Näin ollen menoa ei olisi voinut pitää todennäköisenä eikä siitä olisi tullut tehdä tilinpäätösvarausta. Näin ollen ei ole perustetta alijäämään, johon kunnilla olisi kattamisvelvollisuus.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen 1.1.2023 jälkeen sopimassa palkkaharmonisaatoratkaisussa on kyse palkanerosta maksettavasta korvauksesta, joka perustuu työsopimuslain syrjintäkieltoon ja tasapuolisen kohtelun vaatimukseen. Korvausosaatava erääntyy asiasta tehtävän sopimuksen tai tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Tällaista erääntymistä ei ole ollut olemassa liikkeenluovutuksen tapahtuessa. Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle on ollut erityistä etua hyväksyä palkkaharmonisaatiovaraus Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän jäsenkuntien maksettavaksi, koska tämä toimenpide lisäsi Päijät-Hämeen hyvinvointialueen saamaa valtion rahoitusta vastaavalla tavalla. Hyvinvointialue ei ole ollut päätöstä tehdessään neutraalissa asemassa ja hyvän hallintotavan periaatteiden mukaisesti tämä päätös olisi tullut siirtää puolueettoman toimijan tehtäväksi.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä perustettiin vuonna 2017. Kuntayhtymän palkkaharmonisaatiota on toteutettu vuodesta 2018 lähtien. Palkkaharmonisaation toteuttamismallin osalta yhtymä on konsultoinut mm. työoikeuden professori Seppo Koskista ja KT kuntatyönantajaa. Korkeimman oikeuden päätöksessä (2024:9) on katsottu, että sairaanhoitopiirin ryhdyttyä toimenpiteisiin palkkaharmonisoinnin

toteuttamiseksi, ei erityistä määräaika palkkaharmonisoinnin osalta voida määrittää.

Kunnista hyvinvointialueille siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen (myöhemmin soteuudistus) kustannukset on VM:n päätökseen 26.6.2024 tarkistettu kuntien lopullisten vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietojen perusteella (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 57 § 3 ja 4 mom.). Lisäksi päätöksen mukaan kuntien tilinpäätöstietojen mukaisista kustannustiedoista on oikaistu niitä merkittävästi vääristävät erät 30.6.2023 voimaan tulleen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1393/2022, 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885, myöhemmin valtionosuusasetus) perusteella.

Valtionosuusasetuksen 7 §:n mukaisesti VM:lle on toimitettava riittävä selvitys kustannuksista ja niiden kirjausten perusteista sekä mahdollisesta tuomioistuimen päätöksestä tai sitovasta sopimuksesta, joihin takautuvien kustannusten maksaminen perustuu. PHHYKY:n tekemä yksipuolinen tilinpäätösvarausta ei perustu tuomioistuimen päätökseen, palkkaharmonisaatoratkaisusta ei ole tehty sitovaa sopimusta tilinpäätöshetkellä eikä tilinpäätösvarausta voida pitää näihin rinnastettavana asiakirjana.

Lahden kaupunki on lausunut syksyllä 2022 ennen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1393/2022, 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885) voimaantuloa (KH 28.11.2022 § 427) VM:lle palkkaharmonisaation vaikutuksesta kuntien yhdenmukaiseen kohteluun. Kaupunki totesi lausunnossaan, että eri tahtisesti toteutettu palkkaharmonisaatio ja sen vaikutus siirtolaskelmiin asettavat kunnat eriarvoiseen asemaan tulevaa valtionosuusrahoitusta määritettäessä.

Takautuvan 1.1.2023 jälkeen toteutettavan palkkaharmonisaation kustannusvaikutukset tulee eliminoida kokonaan pois siirtolaskelmista, jotta ne eivät vaikuta kuntien yhdenvertaiseen kohteluun.

Lisäksi valtiosuusasetus (1393/2022 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885) on ristiriitainen toimeenpanolain (Lain sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta 616/2021) kanssa. Lain mukaan kunta ei ole vastuussa 1.1.2023 jälkeen sovituista ja erääntyvistä palkkaharmonisaatoratkaisuista.”

Hämeenlinnan hallinto-oikeus ei ole vielä antanut ratkaisua valitusasiassa.

Kunnioittaen

Lahden kaupunki
Niko Kyynäräinen
kaupunginjohtaja
niko.kyynarainen@lahti.fi

Liitteet

Liite 1 Lahden kaupunginhallituksen päätös 23.9.2024 § xx

Liite 2 Valtiovarainministeriön päätös 26.6.2024 kunnan peruspalvelujen valtiosuuden muuttamisesta vuodelle 2024